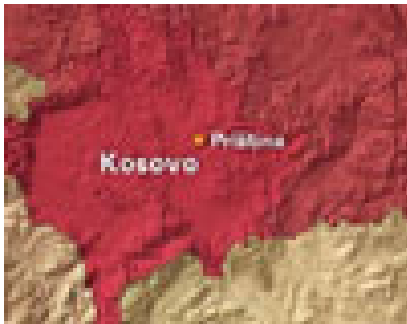

(или да ли Срби са Косова треба да узму лична документа Републике Косова?)

Наслов овог текста требало би заправо да гласи овако: Чије би државе преостали Срби са Косова требало да буду држављани да би могли да поседују некаква лична документа или чак да, евентуално, повремено напуштају јужну српску покрајину или Републику Косово и путују у иностранство?

Две одлуке Владе Србије су у последњих месец и нешто дана додатно закомликовале већ ионако компликовани живот малобројних преосталих Срба из ове српске покрајине. Прва одлука је измештање координационих тела МУП-а Србије (која су последњих десет година служила за издавање личних докумената Србима са Косова) са територије КиМ. Друга је искључивање Срба који су пријављени на Косову из обећаног олакшаног визног режима или „белог шенгена“ коме се надају остали становници Србије.

Уколико сте (што ни највећем непријатељу није за пожелети) неким несрећним случајем пријављени као грађанин територије коју неки називају Косово и Метохија, неки Косово Република, а неки опет Космет, дакле, ако сте неким несрећним стицајем околности у таквој ситуацији да сте по националности Србин, а грађанин те ствари која има бар два имена – ви онда имате, поред осталих (углавном општепознатих проблема) још једну, нову и нимало лагану дилему. Наиме, требало би да се што пре одлучите између следеће две ствари: или ћете се одјавити са Косова (да не набрајам поново све оне називе) и пријавити своје место боравка „негде у Србији“. Фиктивно или не (што је заправо свеједно – на папиру ћете бити још један мање Србин на Косову). Или ћете, што је јефтиније, али мање практично због неких других компликација, отићи лепо у било коју општину са већинским албанским становништвом и извадити документа Републике Косово.

Ако пак одлучите да се не одјављујете са Косова, јер вас то нервира и не желите то да урадите, мораћете да долазите до својих српских личних докумената на следећи начин: прво, бићете принуђени да због овог посла путујете у Београд. То ће вас коштати најмање 3.000 динара уколико вам пође за руком да све завршите за један дан. Пошто је ово, углавном, неизводљиво – мораћете, дакле, да боравите у Београду бар неколико

дана. Зависно од места борављења и осталих навика, у просеку ваша посета престоници износиће око 100 евра. Трошкови вађења личних докумената, личне карте и пасоша, износе приближно 6.000 динара.

Дакле, Србин са Косова, уколико жели да остане држављанин Републике Србије, треба да издвоји између 150 и 200 евра. Након што је остао (или постао?) српски држављанин, Србин са Косова сусрешће се са следећим проблемом – а то је евентуално путовање у било коју од многобројних земаља за које је грађанима Републике Србије потребна виза. Проблем се састоји од следеће незгодације – амбасаде ових многобројних земаља за које је српским држављанима потребна виза не желе да разматрају стављање својих печата у пасоше српских држављана уколико су исти пријављени као становници Косова. Службеници поменутих амбасада у Београду послаће вас, дакле, уколико сте власник српског пасоша а пријављен да живи на Косову – тамо где они мисле да вам је место, то јест у Приштину. Када вам се то догоди, уколико вам је много важно ово несуђено путовање у дотичну земљу, ви ћете прогутати кнедлу и запутити се тамо где су вас послали.

У Приштини, међутим, доживећете оно што не би требало да вас изненади – наиме, службеници амбасаде оне земље у коју сте пожелели да идете (а већ вам се и згадила) вратиће вам ваш српски пасош и објаснити вам да су они амбасада у Републици Косово, а да сте ви (судећи по месту боравка које стоји у вашем српском пасошу) грађанин те републике и да се са својим српским пасошем носите (не знам лепши израз) у Београд, или ако вам је баш запело да пробате у Македонији... Зашто у Македонији? – питаћете се. Међутим, на то вам питање већ више нико неће одговорити. Могли бисте да пробате и у било којој од малобројних земаља у региону за које вам као српском држављанину није потребна виза. Зашто? – питаћете, али службеник неће имати много времена и живаца (а вероватно ни сâм не зна одговор) да се објашњава са вама. У реду иза вас има толико „нормалних“ грађана Косова који чекају на визу, и ко би се сад бактао са неким Србима које је ионако и та њихова Србија послала до ђавола.

Новонастала ситуација која се зове „бели шенген“ обећан српским држављанима (под условом да нису са Косова) поделила је већ ионако подељене, слуђене и очајне Србе из јужне српске покрајине на још две (најновије) групе. Једну групу чине они који ће проценити да је јефтиније, практичније и да је (на крају крајева) свеједно – и који ће узети лична документа Републике Косова, а једног дана, кад им претекне пара (и ако их прође бес на матичну државу Србију), можда и српска документа, за сваки случај. Другу групу чине они који неће имати желудац или неће имати храбрости да признају да је све отишло до ђавола – па ће се одјавити са Косова, променити место боравка и постати „Срби из Србије“.

Постоји и трећа, најтужнија, група – а њу чине они који су сувише сиромашни, немају ни од чега, а ни где да путују (осим уколико им нека од страних НВО не обезбеди исељеничку визу и перспективу у неком од избегличких логора земаља западне Европе) – и то је група која још неко време неће мењати документа. Пасоши и личне карте Републике Србије ће ускоро престати да им важе, и они ће остати да левитирају као заправо непостојећи грађани ниједне од две расположиве државе на територији на којој су се обрели.

Следеће питање које се само по себи намеће у вези са пријављивањем/одјављивањем Срба са Косова је много дубље и озбиљније од ових проблема „техничке природе“. Сви проблеми „техничке природе“ на Косову су, уосталом, проблеми политичке природе – а суштина овога је следећа: Колико ће се косовских Срба због овога одјавити са територије Косова, али и колико ће их постати држављанима Косова Републике? Иза тога одмах следи и следеће питање: Да ли је горе да дође до још једног великог таласа исељавања Срба са Косова (макар оно било и фиктивно, тј. само на папиру), или је горе да велики део Срба постану „косовски“ држављани? Или, да ли је боље да што више Срба са Косова остану пријављени на Косову (то јест да на Косову остане што више грађана српске националности) па макар се они звали и држављанима квазидржаве; или је боље да се Срби једноставно иселе са Косова како би сачували своја српска држављанства?

Шта би од ове две могућности могло више да одговара Србима који желе да остану на Косову, а шта представницима власти самопроглашене државе Косово? Разговор о овим питањима можда више не би требало водити са представницима српских власти ни на територији Косова, али ни са онима из Београда, него са Албанцима који у својим општинама издају лична документа Србима који су одлучили да остану (и опстану) на Косову, па макар и као држављани те косовске републике, шта год мислили о њој.

У зграду општине у јужној Митровици, чији је градоначелник Бајрам Реџеџи, од марта ове године до сада је дошло око 200 Срба да узме „косовске папире“ (или, прецизно, 137 крштеница, 15 умрлица и 48 венчаних листова). Личну карту Републике Косова можете да добијете бесплатно (она, дакле, не кошта ништа) и свеједно је да ли сте становник Косова или сте само рођени на овој територији, које год да сте националности. Процедура траје између недељу и две дана (уколико нисте држављанин). Након тога за један дан и 25 евра можете да извадите и пасош.

Читава ствар (узимање косовских докумената) почела је да се дешава неколико месеци раније пре него што је Влада Републике Србије одлучила да повуче своја координациона тела за издавање личних докумената косовским Србима, и пре него што је одлучила да их искључи из визног режима (који још није ступио на снагу, али је обећан, што је било сасвим довољно за доношење овакве одлуке). Наиме, они косовски Срби који нису оријентисани само на север Косова почели су да узимају косовске личне карте, саобраћајне дозволе и таблице „КС“ да би безбедније путовали јужно од Ибра. Пре ових одлука Владе Србије то је радио ипак један мали број Срба и то углавном тајно, што такође није добро и тужно је што су ти људи доведени у ситуацију да крију своја дупла документа пред својим сународницима.

Демагогија којом се српска владајућа елита (а и скоро све опозиционе странке) служила када је реч о Косову и Метохији произвела је готово неиздржљиву, нездраву климу на овој територији (поготово у њеном северном делу) која је Србе натерала да тајно одржавају контакте са својим некадашњим пријатељима албанске националности. Демагогија која је оптеретила већ ионако угрожене косовске Србе некаквом имагинарном кривицом због „издајништва“, етикетирањем и заплашивањем људи који просто морају да нађу начин да преживе у окружењу које је, хтели ми то да видимо или не, једно претежно албанско окружење. То све, наравно, није допринело томе да Срби са Косова лакше опстану на тој територији где ће се, неминовно, сретати са тим Албанцима који (што Србима није благовремено објашњено) ово место сматрају својом државом. Велике речи којом је и званична и опозициона Србија „бранила“ Косово (да би у последње време лагано заћутала о томе) допринеле су, што постаје све видљивије и голим оком, само томе да се „суживот са Албанцима“ сведе на једну илегалну, криминалну и више или мање тајну сарадњу.

Откад је Влада Републике Србије донела своје најновије две одлуке, чиме је и код оних Срба који су били најоданији својој „матичној“ држави створила осећај одбачености, а додатно учврстила ставове оних који су одавно дигли руке од Србије и Београда, све је више оних који ће, на овај или онај начин, напустити српско Косово и окренути се неком новом, још увек непостојећем али у очигледном настајању – албанском Косову или, једноставно, отићи са те територије. Или, поједностављено речено, све је мање оних који ће вам рећи „не пада ми на памет да одем са Косова“ – и та промена догодила се за само неколико месеци.

Питање да ли узети лична документа Републике Косова или иселити се са Косова једно је од оних на које нико нема храбрости да одговори. Као и остала кључна питања везана за српско Косово, оно би се могло сврстати у „Тамни вилајет“. Осудити косовског Србина који узима личну карту квазидржаве да је издајник било би врхунско лицемерје и фарисејство. Пре тога требало би осудити бар две трећине Срба „из Србије“ који су по

неколико пута мењали партије, и то због много безначајнијих интереса него што је голи живот. Поред толико људи који нису напустили чак ни свој град и седе удобно у својим домовима, а узимају чланске карте разноразних странака и уписују се у којекакве невладине организације да би сутра променили мишљење, и то само зарад нешто боље плате (што мање-више никоме не смета) не само да је лицемерно, него је и нехумано замерати Србима са Косова који су, одлуком Владе Србије, принуђени да узму личну карту неке тамо Косово Републике која данас постоји, а сутра можда и неће, јер је њихова једина алтернатива да је или напусте (фиктивно се одјавивши или не свеједно) или да живе као чергари без докумената.